

ویژگیهای بسیج و بررسی نقش بسیجیان روستا جهت مشارکت در ترویج و توسعه روستا

محمد رضا خرمی

چکیده:

به منظور رفع کمبود مروج برای حدود ۶۵۰۰۰ روستایی ایران جهت آموزش کشاورزان و روستائیان می‌بایست از نیروهای مستعد محلی در نقش مددکار بهره‌گرفت. لکن به علت حجم زیاد وظایف ترویج و توسعه در روستا، یک فرد نمی‌تواند از عهده انجام آن برآید. بنابراین باید از گروههای متشکل محلی، مردمی روستاها کمک گرفت، زیرا مشارکت مردم رمز اصلی و کلید موفقیت برنامه‌های ترویج و توسعه روستایی محسوب می‌شود.

از این رو بسیج که یک تشکل محلی و مردمی بوده و در اکثر روستاها دارای پایگاه مقاومت سازمان یافته و فراگیر بین مردان و زنان و عموم قشرهای نوجوان و جوانان و بزرگسالان است و نیز دارای نیروی زیاد و فعال و علاقمند خدمت رایگان به مردم بوده و تجارب آموزشی و خدماتی کافی در جبهه و پشت جبهه دارد، می‌تواند نقش بسیار فعالی را در نهضت ترویج و توسعه روستایی داشته باشد و همانند جبهه‌های جنگ تحول چشمگیری را در جبهه سازندگی بوجود آورد. تحقیق حاضر با عنوان «ویژگیهای بسیج و بررسی نقش بسیجیان روستا جهت مشارکت در ترویج و توسعه روستا» با هدف بررسی به منظور گسترش فعالیتهای آموزشی ترویج از طریق آموزش بسیجیان در نقش مددکاران محلی و بهره‌مندی از نیروی مشارکت داوطلبانه آنان جهت توسعه روستاها و به منظور ارائه رهیافتی نو و عملی و امکان‌پذیر در مکتب آموزشی ترویج می‌باشد که در شهرستان بهشهر واقع در استان مازنداران انجام گرفت.

در این تحقیق (که از نوع تحقیقات توصیفی بوده) ۵ ویژگی بسیج به عنوان فرضیات تحقیق در نظر گرفته شده است:

۱- بین انگیزه مذهبی مشارکت‌کنندگان «بسیجیان» و میزان پایداری برنامه‌های ترویج و توسعه رابطه مثبت وجود دارد.

- ۲- بین فراگیر بودن تشکیلات «بسیج» و میزان فراگیر شدن برنامه‌های ترویج و توسعه رابطه منطقی وجود دارد.
- ۳- محلی بودن آموزشگران «بسیجیان» موجب اعتماد و پذیرش بیشتر نوآورها توسط مردم محلی می‌شود.
- ۴- بین تجربه آموزشی آموزشگران «بسیجیان» و میزان توفیق آنها در برنامه‌های آموزشی رابطه مثبتی وجود دارد.
- ۵- بین رهبری محلی «بسیجیان» و میزان پیروی مردم رابطه مثبت وجود دارد.

مقدمه

رشد سریع جمعیت و نیاز روزافزون به مواد غذایی و جنگ اقتصادی در جهان، اهمیت بخش کشاورزی و توجه نمودن به کشاورزان و روستا را که خط مقدم جبهه تولید است، برای اهل خرد و معرفت و آینده نگر جامعه روشن می‌نماید. از این رو ترویج کشاورزی که وظیفه آموزش جهت تغییر نگرش فکر و فن مردم روستایی می‌باشد، برای بهره‌وری بهتر از کار و زندگی و ازدیاد تولید و در نهایت افزایش درآمد و بهبود وضع اقتصادی تولید کننده به کار می‌رود و توسعه و عمران روستایی نیز مسؤلیت ایجاد آگاهی و تحول در فرهنگ زیست و محیط زندگی و ارائه خدمات لازم برای رفاه و آسایش روستاییان را به دوش می‌کشد. بنابر این ترویج و توسعه اساساً امری آموزشی و لازم و ملزوم یکدیگرند و باید هم دوش هم حرکت و فعالیت کنند تا به نحوی مطلوب مؤثر واقع شوند. لکن کلید موفقیت ترویج و توسعه روستاها وجود مروج کافی و مشارکت گسترده و داوطلبانه مردم می‌باشد.

اهمیت موضوع

وسعت جغرافیایی کشور ایران و وجود بیش از ۶۵۰۰۰ روستای دارای سکنه که شدیداً نیازمند خدمات آموزشی ترویج و توسعه روستایی هستند، متأسفانه تاکنون به دلیل کمبود مروج و نبود دهیار و روستاها، ارگانها و نهادهای مسؤل ترویج کشاورزی و عمران روستایی تمام روستاهای کشور تحت پوشش فعالیتهای آموزشی لازم قرار نگرفته‌اند. به عبارت دیگر در حال حاضر رقمی کمتر از ۵۰۰۰ نفر مروج موظف و غیر

موظف برای ۶۵۰۰۰ روستای ایران وجود دارد.

با این وصف در حال حاضر: اولاً امکان جذب و استخدام حداقل ۶۰۰۰۰ نفر مروج که مطمئناً نیاز به ۶۰۰۰۰ دستگاه وسیله نقلیه و ۶۰۰۰۰ راننده و به علاوه هزینه‌های بسیار زیاد مالی و اداری را به دنبال دارد، برای دولت امکان‌پذیر نیست. ثانیاً به خاطر پراکندگی و دوری زیاد روستاها از شهرها حتی در صورت استخدام پرسنل و تهیه امکانات لازم عملاً امکان سرکشی مداوم و مراجعه روزانه مروجین از شهرها به روستاها ممکن نیست و تداوم نخواهد داشت. بدین لحاظ به نظر می‌رسد که مناسبترین راه رفع کمبود مروج برای آموزش روستائیان استفاده از نیروهای مستعد محلی با عناوین مددکاران ترویجی، نیروی معین، آموزشگران محلی، روشنفکران روستا یا آموزشیاران مردمی است و این نیز اصلی از اصول شناخته شده و پذیرفته شده در مکتب آموزشی ترویج و توسعه روستایی است.

اما سوالی که در ذهن‌ها باقی می‌ماند این است که کدام نیرو یا نهاد محلی مستعد این کار بزرگ و با اهمیت ملی و مردمی بوده و از عهده انجام آن به طور شایسته و پیوسته بر خواهد آمد و انتظار مردم، هدف برنامه و مسؤولین اجرایی مربوطه را در حد ممکن برآورده خواهد کرد؟

هدف تحقیق

هدف از انجام تحقیق، بررسی توسعه فعالیت‌های آموزشی ترویج و توسعه روستاها از طریق تعلیم و پرورش بسیجیان روستا در نقش مددکاران و رهبران فنی محلی و بهره‌مندی از مشارکت آنان به عنوان رهیافتی نو و عملی و امکان‌پذیر در مکتب آموزشی ترویج می‌باشد. هدف کلی، آگاهی از میزان موفقیت بسیجیان روستا در برنامه‌های ترویج و توسعه روستاست.

اهداف اختصاصی: در مسیر هدف کلی اهداف اختصاصی زیر دنبال شد.

- ۱- شناخت و تعریف توسعه و عمران روستایی و اصول و شاخصهای آن
- ۲- شناخت و تعریف ترویج کشاورزی و اصول و نقشهای آن در روستا
- ۳- شناخت و تعریف مروج و وظایف و نقشهای او در ترویج
- ۴- شناخت و تعریف مشارکت مردمی و جایگاه آن در ترویج و توسعه روستایی

- ۵- شناخت و تعریف بسیج و بسیجی و جایگاه آن در قانون و وظایف آن در جامعه
- ۶- شناخت فعالیتهای بسیج در امور اجتماعی و نمونه‌های عملی آن
- ۷- شناخت ویژگیهای بسیج در رابطه با ترویج و توسعه روستایی
- ۸- بررسی و شناخت میزان تأثیر ویژگیهای بسیجیان روستا در نقش مددکاران محلی

روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی و تحلیلی می‌باشد که در آن ارتباط بین بعضی ویژگیهای بسیجیان روستا و میزان توفیقات آنان در نقش مددکاران ترویجی جهت اشاعه فنون و نوآوریها در روستا مورد تحقیق قرار گرفته است. در این تحقیق پنج ویژگی زیر به عنوان فرضیه یا متغیرهای مستقل تأثیرگذار در میزان توفیق بسیجیان «متغیر وابسته و تغییرپذیر» در نظر گرفته شده است: ۱- انگیزه مذهبی بسیجیان ۲- محلی بودن بسیجیان ۳- فراگیری و گسترده‌گی تشکیلات بسیج ۴- تجربه آموزشی بسیجیان و ۵- رهبری محلی بسیجیان.*

با توجه به هدف تحقیق و فرضیات آن سه پرسشنامه که ابزار اصلی تحقیق بوده است برای سه گروه مورد مطالعه یعنی کشاورزان و بسیجیان و دست‌اندرکاران ترویج و توسعه تهیه گردید.**

* - جامعه آماری این تحقیق ۳۰۰ نفر از دست‌اندرکاران تولید و مسؤلان ترویج و توسعه یعنی کشاورزان هدف برنامه و مسؤلان اجرایی ترویج و توسعه و بسیجیان روستایی موضوع تحقیق می‌باشند. ابتدا با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تعداد ۴۰ روستا از مجموع ۲۲۰ روستای شهرستان بهشهر در ۴ بخش به صورت تصادفی انتخاب شدند و سپس تعداد ۳ نفر از کشاورزان تولیدکننده و ۳ نفر از اعضای بسیج همان روستا و ۶۰ نفر از مجموع دست‌اندرکاران ترویج و توسعه در مدیریت کشاورزی و جهاد سازندگی شهرستان بهشهر به صورت تصادفی انتخاب گردیدند و پرسشنامه‌های «۱ و ۲ و ۳» مربوطه را با راهنمایی محقق شخصاً پاسخ گفته‌اند.

** - با توجه به توصیفی بودن تحقیق و مقیاس اندازه‌گیری ترتیبی تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از تحقیق، با استفاده از کامپیوتر «برنامه SPSS» در دو بخش توصیفی و تحلیلی انجام شد.

تجزیه و تحلیل آماری

در زیر به طور خلاصه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری که پیش از این به تفصیل بدان اشاره شد، می‌پردازیم.

۱- نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که نیروهای بسیجی از لحاظ سنی از کشاورزان و مسؤلان ترویج و توسعه جوانتر هستند و سطح سوادشان نیز در مقایسه با کشاورزان بالا است. همچنین انگیزه اصلی عضویت آنها در بسیج انگیزه مذهبی و سپس خدمت به مردم بوده و جنبه مادی ندارد.

۲- نتایج تحقیقات حاکی از آن است که مشکلات اصلی روستا از دیدگاه هر سه گروه آزمودنی به ترتیب عبارتند از: کمبود امکانات رفاهی و عمرانی، پایین بودن سطح عملکرد محصول، نبود مدیریت در تولید، درآمد کم، نبود مدیریت در عمران روستا و کم کاری و بیکاری است.

۳- همچنین عمده‌ترین مشکلات موجود در تولید عبارتند از: نبود آموزش کافی، کمبود اعتبارات مالی، کمبود نهاده‌ها، کمبود ماشین آلات، گرانی قیمت نهاده‌ها و مشکل بازاریابی برای تولید کنندگان می‌باشد.

۴- نتایج تحقیق بیانگر آن است که بیش از ۹۸٪ کشاورزان و مسؤلان بکارگیری روشهای جدید را برای افزایش تولید ضروری می‌دانند و تأثیر آموزش کشاورزان را در افزایش تولید زیاد تلقی می‌کنند.

۵- تجزیه اطلاعات حاکی است که میزان تماس مروجین با روستائیان بسیار کم است. به طوری که ۷۴٪ آنها یا اصولاً به هیچ عنوان در سال به روستا مراجعه

گرفت.

در بخش توصیفی با توجه به طرح تحقیق و فرضیه‌ها تعداد فراوانیهای مشاهده شده از نمونه‌های آماری تعیین گردیده و با محاسبه درصدها و رسم نمودارها نتایج بدست آمده و خصوصیات و ویژگی آن، توصیف گردید.

در بخش تحلیل برای اثبات یا رد فرضیه‌های تحقیق با استفاده از آزمون محدود کا « χ^2 » سطح معنی دار بودن تفاوت‌های میان فراوانیهای مشاهده شده و فراوانیهای مورد انتظار، هر یک از متغیرهای مستقل «فرضیه‌ها» از نظر آماری مورد مطالعه قرار گرفته و نتیجه‌گیری شد.

- نمی‌کنند و یا فقط یک مرتبه مراجعه می‌کنند و ۵/۲۲٪ دو تا سه مرتبه در سال و تنها ۳/۳٪ سالی ۴ یا بیش از ۴ مرتبه به روستا مراجعه می‌کنند.
- ۶- نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۷/۹۱٪ کشاورزان و ۸/۱۰٪ بسیجیان و ۳/۸۸٪ مسؤلان، مؤثرترین و امکان‌پذیرترین راه رفع کمبود مروج برای روستاها را استفاده از نیروهای مستعد محلی به عنوان مددکار می‌دانند.
- ۷- نتایج به دست آمده بیانگر آن است که در حال حاضر فقط ۴۰٪ کشاورزان از روشهای جدید استفاده می‌کنند، ولی ۶۰٪ دیگر به علت کمبود مروج و نبود آموزش و امکانات لازم هنوز روشهای سنتی را به کار می‌برند. همچنین از بین این کشاورزان ۵۰٪ توسط مروجین آموزش دیده‌اند، لکن ۵۰٪ دیگر از طریق افراد آموزش دیده محلی روشهای جدید را آموخته‌اند و این مسأله نشانگر آن است که استفاده و بکارگیری نیروهای آموزش دیده محلی امری ممکن و دارای تأثیر مثبت می‌باشد.
- ۸- تجزیه داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که ۲/۹۸٪ نیروهای بسیجی و بیش از ۵۰٪ کشاورزان نمونه آمار و تحقیق از طریق پایگاه مقاومت بسیج محل آموزشهای مختلفی را گذرانده‌اند و پایگاه بسیج در مقایسه با سایر نهادهای دست‌اندرکار آموزش روستایی بسیار فعال بوده است.
- ۹- نتایج حاصل از تحقیق در خصوص هر یک از فرضیات تحقیق حاکی از آن است که ۳/۹۸٪ کشاورزان و ۳/۹۸٪ بسیجیان و ۳/۹۸٪ مسؤلان ترویج و توسعه تأثیر انگیزه مذهبی را در پایداری و تداوم برنامه‌های ترویج و توسعه به مقدار زیاد مؤثر می‌دانند. و ۲٪ به دست آمده از تحقیق بزرگتر از χ^2 جدول می‌باشد و فرضیه صفر رد می‌شود و با ۹۹٪ اطمینان می‌توان گفت که بین انگیزه مذهبی و میزان تداوم برنامه‌ها رابطه مثبت وجود دارد. «جدول ۱»

جدول «۱» توزیع فراوانی گروههای آزمودنی بر حسب میزان تأثیر انگیزه مذهبی در موفقیت بسیجیان

انگیزه مذهبی	مقدار تأثیر فراوانی	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کشاورزان	فراوانی مطلق	۲	۷۳	۴۵	۱۲۰
	درصد	٪۱/۷	٪۶۰/۸	٪۳۶/۷	٪۱۰۰
بسیجیان	فراوانی مطلق	۲	۷۵	۴۳	۱۲۰
	درصد	٪۱/۷	٪۶۲/۵	٪۳۵/۸	٪۱۰۰
مسئولان	فراوانی مطلق	۱	۴۴	۱۵	۶۰
	درصد	٪۱/۷	٪۷۳/۳	٪۲۵	٪۱۰۰

۱۰- نتایج تحقیق در خصوص تأثیر محلی بودن نشان می‌دهد که ۹۹/۲٪ کشاورزان و ۹۵/۸٪ بسیجیان و ۹۴/۸٪ مسئولان، تأثیر محلی بودن را در میزان پذیرش نوآوریها توسط مردم به مقدار زیاد مؤثر می‌دانند و از لحاظ آماری X^2 به دست آمده بزرگتر از X^2 جدول می‌باشد. «جدول ۲»

بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود، یعنی بین فراوانیهای مشاهده شده و فراوانیهای مورد انتظار تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول «۲» توزیع فراوانی گروههای آزمودنی بر حسب میزان تأثیر محلی بودن آموزشگر در پی پذیرش برنامه‌ها

محلّی بودن	مقدار تأثیر فراوانی	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کشاورزان	فراوانی مطلق	۱	۸۵	۳۴	۱۲۰
	درصد	٪۸	٪۷۰/۸	٪۲۸/۴	٪۱۰۰
بسیجیان	فراوانی مطلق	۵	۷۶	۳۹	۱۲۰
	درصد	٪۴/۲	٪۶۳/۹	٪۳۱/۹	٪۱۰۰
مسئولان	فراوانی مطلق	۳	۴۳	۱۴	۶۰
	درصد	٪۵/۲	٪۶۴/۱	٪۲۰/۷	٪۱۰۰

۱۱- نتایج تحقیق در خصوص تجربه آموزشی بیانگر آن است که ۳/۹۸٪ کشاورزان و ۹۵٪ بسیجیان و ۳/۹۸٪ مسؤولان تجربه آموزشی در میزان موفقیت آموزشگران به مقدار زیاد تأثیر مثبت دارد و از لحاظ آماری با ۹۹٪ اطمینان نظرات گروههای آزمودنی در رابطه با تأثیر تجربه آموزشی و میزان موفقیت آموزشگران تأیید می شود. «جدول ۳»

جدول «۳» توزیع فراوانی گروههای آزمودنی بر حسب میزان تأثیر تجربه آموزشی در موفقیت آموزشگران روستایی

تجربه آموزشی	مقدار تأثیر فراوانی	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کشاورزان	فراوانی مطلق	۲	۷۹	۳۹	۱۲۰
	درصد	۱/۷٪	۶۵/۸٪	۳۵/۵٪	۱۰۰٪
بسیجیان	فراوانی مطلق	۶	۷۳	۴۱	۱۲۰
	درصد	۵٪	۶۰/۸٪	۳۴/۲٪	۱۰۰٪
مسؤولان	فراوانی مطلق	۱	۳۵۰	۲۴	۶۰
	درصد	۱/۷٪	۵۸/۶٪	۳۹/۷٪	۱۰۰٪

۱۲- نتایج به دست آمده نشان می دهد که ۳/۹۸٪ کشاورزان و ۸/۹۵٪ بسیجیان و ۹۵٪ مسؤولان تأثیر رهبران محلی را در هدایت و راهنمایی کشاورزان به مقدار زیاد تلقی می کنند. و از لحاظ آماری χ^2 به دست آمده بزرگتر از χ^2 جدول در سطح ۵٪ و ۱٪ می باشد. لذا فرضیه صفر رد می شود و با ۹۹٪ اطمینان می توان گفت که بین رهبری محلی و میزان پذیرش و پیروی مردم رابطه مثبت وجود دارد. «جدول ۴»

جدول «۴» توزیع فراوانی گروههای آزمودنی بر حسب میزان تأثیر رهبران محلی در راهنمایی مردم

رهبران محلی	مقدار تأثیر فراوانی	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کشاورزان	فراوانی مطلق	۲	۶۴	۵۴	۱۲۰
	درصد	٪۱/۷	٪۵۳/۳	٪۵۴/۳	٪۱۰۰
بسیجیان	فراوانی مطلق	۵	۶۵	۵۰	۱۲۰
	درصد	٪۴/۲	٪۵۴/۲	٪۴۱/۶	٪۱۰۰
مسئولان	فراوانی	۳	۳۵	۲۲	۶۰
	درصد	٪۵	٪۵۸/۳	٪۳۶/۷	٪۱۰۰

۱۳ - نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که ۹۵/۸٪ کشاورزان و ۹۶/۶٪ بسیجیان و ۹۸/۳٪ مسئولان، میزان فراگیر بودن تشکیلات را در میزان فراگیر شدن برنامه‌ها به مقدار زیاد مؤثر می‌دانند و از لحاظ آمار و با ۹۹٪ اطمینان می‌توان گفت، بین فراگیری تشکیلات و فراگیر شدن برنامه‌های ترویج رابطه مثبت وجود دارد و فرضیه صفر رد می‌شود.

جدول «۵» توزیع فراوانی میزان تأثیر فراگیری تشکیلات محلی در فراگیری برنامه‌های ترویج و توسعه

فراگیری	مقدار تأثیر فراوانی	کم	زیاد	خیلی زیاد	جمع
کشاورزان	فراوانی مطلق	۵	۷۰	۴۵	۱۲۰
	درصد	٪۴	٪۵۸/۴	٪۳۷/۶۵	٪۱۰۰
بسیجیان	فراوانی مطلق	۴	۶۲	۵۴	۱۲۰
	درصد	٪۳/۲	٪۵۰/۸	٪۴۵	٪۱۰۰
مسئولان	فراوانی	۱	۳۰	۲۹	۱۲۰
	درصد	٪۱/۷	٪۵۰	٪۲۸/۳	٪۱۰۰

۱۴ - نتایج حاصل از تحقیق از گروههای آزمودنی در خصوص امکان استفاده از نیروهای آموزش دیده بسیجی روستا، به عنوان مددکاران ترویج و نیروهای معین جهاد نشان می دهد که ۹۹/۲٪ کشاورزان و ۶۹/۲٪ بسیجیان و ۹۶/۷٪ دست اندرکاران ترویج و توسعه روستایی آن را تأیید می نمایند.

بکارگیری بسیجیان	مقدار تأثیر فراوانی	تأیید	عدم تأیید	جمع
کشاورزان	فراوانی مطلق	۱۱۹	۱	۱۲۰
	درصد	۹۹/۲٪	۰/۸٪	۱۰۰٪
بسیجیان	فراوانی مطلق	۱۱۹	۱	۱۲۰
	درصد	۹۹/۲٪	۰/۸٪	۱۰۰٪
مسؤولان	فراوانی	۵۷	۳	۶۰
	درصد	۹۶/۳٪	۳/۲٪	۱۰۰٪

نتیجه گیری

- نتایج تحقیق نشان داد که نیروهای بسیجی جوانتر و با سوادتر از کشاورزان روستا هستند. از این عامل می توان به عنوان پلی بین متخصصین و مردم استفاده کرد.
- نتایج تحقیق بیانگر نبود آموزش کافی و عدم آگاهی کشاورزان از روشهای جدید است که باید برای رفع آن چاره اندیشی کرد.
- نتایج تحقیق نشان می دهد که به علت کمبود مروج تماس مروجین با روستائیان بسیار کم است و لازم است برای رفع آن اقدام نمود.
- نتایج تحقیق بیانگر آن است که در حال حاضر امکان پذیرترین راه حل رفع کمبود مروج استفاده از نیروهای مستعد محلی است.
- نتایج تحقیق حاکی است که بسیج بیشترین فعالیتهای آموزشی را در سطح روستا در مقایسه با سایر نهادهای آموزشی دارد.
- نتایج به دست آمده از تحقیق، فرضیات تحقیق یعنی مؤثر بودن انگیزه مذهبی،

تجربه آموزشی، محلی بودن، گستردگی تشکیلات و رهبری محلی بسیجیان را در موفقیت آنها تأیید نموده است.

- نتایج تحقیق نشان داد که اکثریت قریب به اتفاق دست‌اندرکاران تولید و ترویج، یعنی کشاورزان، هدف برنامه و مسئولان اجرایی ترویج و توسعه و بسیجیان هدف برنامه، استفاده و بکارگیری بسیجیان روستا را در نقش مددکاران ترویج و نیروهای معین جهاد تأیید نمودند.

پیشنهادات

۱ - درخواست مسئولان ترویج و توسعه، از مسئولین رده بالای بسیج جهت همکاری و مشارکت.

۲ - برنامه ریزی صحیح و تعیین خط‌مشی‌های مربوطه و نحوه بکارگیری.

۳ - آموزش دادن بسیجیان در نقش مددکار.

۴ - شروع کار در پل روستاهای تحت پوشش هر مرکز خدمات یا در یکی از شهرستانها به صورت آزمایشی اجرا و ارزیابی شود.

فهرست منابع و مآخذ

۱ - دلاور، دکتر علی، روشهای آماری در روانشناسی و علوم تربیتی، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ پنجم، دی ماه ۱۳۷۱.

۲ - شهبازی، دکتر اسماعیل، توسعه و ترویج روستایی، ناشر مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، تیرماه ۱۳۷۲.

۳ - طوسی، دکتر محمد علی، مشارکت «در مدیریت و مالکیت»، ناشر مرکز آموزش و مدیریت دولتی، چاپ دوم، ۱۳۷۲.

۴ - کراول و تامبر: مقدمه‌ای بر آموزش ترویج، ترجمه سیروس سلمان زاده، ناشر مرکز انتشارات دانشگاه شهید چمران، اهواز ۱۳۶۸.

۵ - نیروی مقاومت بسیج: وظایف و تشکیلات پایگاههای مقاومت بسیج، چاپ لجستیک بسیج سپاه، سال ۱۳۷۲.